

مصرف دارو بر حسب گروه‌های درمانی

دیگر، در سال ۱۹۸۵ جمعیت ۱/۲ میلیاردی کشورهای متری در حدود ۷۵ میلیارد دلار، ۴ میلیارد جمعیت کشورهای در حال توسعه فقط ۲۰ میلیارد دلار دارو مصرف کرده‌اند (جدول شماره ۱). بنابراین مصرف دارو به نوعی بستگی به امکانات کشورهای مختلف از نظر تأمین دارو و درمان داشته، و حقیقتاً "تأمین داروهای مورد نیاز با قیمت مناسب، بدون در نظر گرفتن مصرف بی‌رویه آن، نشان از توانائی و قدرت ایجاد رفاه بیشتر در هر جامعه را دارد. همان‌طوریکه در شکل شماره ۲ ملاحظه می‌گردد، با وجود سهم پائین مصرف دارو در کشورهای در حال توسعه، نسبت توزیع منطقه‌ای مصرف طی ده سال نشان دهنده کاهش سهم کشورهای آمریکای لاتین از ۳۵ درصد به ۲۸ درصد است. علت این امر تأثیر تحولات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در کاهش قیمت کمپانیهای چند ملیتی و اختلاف ارزش دلار است. بطوریکه در آرژانتین ۳۷/۶٪، برزیل ۱۳٪، شیلی ۵۱/۷٪، مکزیک ۲/۵٪ و ونزوئلا ۵۳/۷ درصد کاهش قیمت ایجاد شده است.

مقدمه:

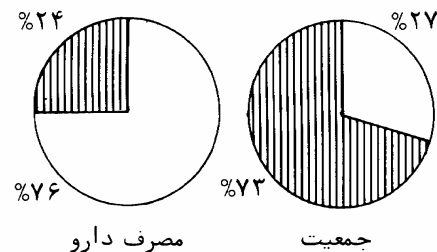
در فاصله ده سال (۱۹۷۶ تا ۱۹۸۵) میزان مصرف دارو در دنیا از ۴۳ میلیارد دلار به ۹۴/۱ میلیارد دلار رسیده است، که بطور متوسط سالی ۹/۱٪ رشد نشان می‌دهد. به همان نسبت که مصرف دارو بالا رفته، مصرف سرانه دارو نیز در دنیا از ۱۰/۳ دلار در سال ۱۹۷۶ به ۱۹/۴ دلار در سال ۱۹۸۵ افزایش یافته است.

ارقام کلی در مورد نحوه مصرف دارو در سال ۱۹۸۵ گویای این حقیقت است که $\frac{۳}{۴}$ داروهای تولیدی دنیا توسط ۲۷٪ جمعیت در کشورهای پیشرفته، و ۲۱٪ از داروها توسط ۷۵٪ جمعیت در کشورهای در حال توسعه مصرف شده است (شکل ۱). علت اصلی عدم تعادل رشد مصرف با رشد جمعیت، بدلیل اختلاف مصرف سرانه داروست. رشد سالانه دارو در کشورهای پیشرفته ۹/۶ درصد، و در کشورهای در حال توسعه ۷/۲ درصد است. به عبارت

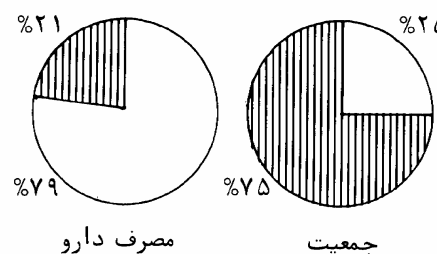
* معاون اداره کل نظارت بر امور دارو

هرچند که نباید پائین بودن قدرت خرید کشورهای مزبور را از نظر دور داشت .

۱۹۷۶

۱۹۸۵

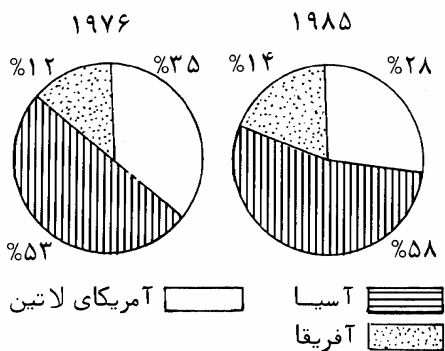

شکل ۱- توزیع جغرافیایی دارو در جهان و مقایسه آن با جمعیت (سال ۱۹۷۶ و ۱۹۸۵)

افزایش سهم مصرف دارو در کشورهای آسیایی، بیشتر به دلیل افزایش جمعیت و افزایش قدرت خرید در بعضی از کشورهای منطقه میباشد. علل مختلفی در میزان رشد و کاهش مصرف دارو در کشورهای جهان دخالت دارد که میتوان آنرا از ابعاد گوناگون، از جمله مقایسه مصرف دارو برحسب گروههای درمانی در نقاط مختلف مورد تجزیه و تحلیل قرار داد .

مصرف جهانی دارو برحسب گروههای درمانی رشد مصرف داروهای قلبی عروقی و اعصاب

و روان از جمله مشخصه کشورهای پیشرفته طی ده سال بوده است، بطوریکه از سال ۱۹۷۵ تا سال ۱۹۸۵ میزان مصرف داروهای قلبی عروقی از سهم ۱۴ درصد کل بازار دارویی به ۱۸ درصد رشد یافته است (جدول شماره ۲). در این دوره، یک چهارم ترکیبات کشف شده در دنیا، در گروه داروهای قلبی عروقی جای داشتهاند. بعد از این گروه، از نظر کشف داروهای جدید به ترتیب داروهای سیستم اعصاب مرکزی و داروهای ضد التهاب جای دارند. در کشورهای پیشرفته، ۱۵-۹ درصد داروها را آنتی بیوتیکها تشکیل میداده، در صورتیکه رقم مزبور در کشورهای در حال توسعه ۲۴-۲ درصد است. متأسفانه بعلاوه مشکلات بهداشتی و وجود بیماریهای عفونی، بیشترین بودجه دارویی کشورهای در حال توسعه به آنتی بیوتیکها اختصاص یافته است. ژاپن تنها کشور صنعتی دنیا است که مصرف آنتی بیوتیک آن بطور استثنائی بالا میباشد، و علیرغم کاهش سهم بازار طی ده سال (از رقم ۲۳/۸ درصد به ۲۱/۲ درصد)، باز هم بودجه هنگفتی را سالانه به آنتی بیوتیکها اختصاص میدهد (جدول شماره ۳). علت اصلی بالا بودن رقم

شکل ۲- مصرف دارو در کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۷۶ و ۱۹۸۵

مصرف آنتی بیوتیکها در ژاپن، عادت پزشکان آن کشور به استفاده از آنتی بیوتیکهای پیشرفته و گرانتیست از جمله سفالوسپورینها میباشد. جدول ۱- مصرف جهانی دارو بر حسب مناطق مختلف (میلیارد دلار)

	۱۹۷۶	۱۹۸۵
آمریکای شمالی	۸/۷۶۱	۲۸/۱۴۱
اروپای غربی	۱۳/۱۱۱	۲۲
اروپای شرقی	۶/۱۹۷	۹/۶۰۰
ژاپن	۴/۰۲۰	۱۴/۰۳۸
افریقا	۰/۲۸۰	۰/۷۰۰
آمریکای لاتین	۳/۶۸۹	۵/۶۰۰
آسیا	۱/۲۶۸	۲/۷۰۰
چین	۲/۹۲۰	۶/۶۰۰
	۲/۶۰۰	۴/۷۰۰
جمع کل	۴۳/۰۴۶	۹۴/۰۷۹

در کشورهای پیشرفته، شامل داروهای ضد اولسر، ضد هیجان و فشار خون میباشد، در صورتیکه در کشورهای فقیر، بیشترین داروهای مورد نیاز شامل داروهای مربوط به بیماریهای گرمسیری، داروهای انگلی، داروهای ضد اولسر

● در فاصله سالهای ۱۹۷۶ تا ۱۹۸۵، میزان مصرف دارو در دنیا از رقم ۴۲ میلیارد دلار به ۹۴/۱ میلیارد دلار رسیده است

و داروهای ضد بیماریهای عفونی است. هر چند که کشور ما در تقسیم بندیهای جغرافیائی و اقتصادی جزء کشورهای در حال توسعه طبقه بندی میگردد، ولی از نظر مصرف گروههای درمانی بسیار استثنائی است که خود مقوله مفصلی برای تحقیق است.

مصرف دارو بر حسب گروههای درمانی در ایران طی پنج سال، وضعیت فروش دارو از نظر گروههای درمانی چندان تغییر نداشته و تقریباً

در اروپا و آمریکا بیشترین مصرف مربوط به داروهای قلبی عروقی است. این رقم از سال ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۵ از ۲۰٪ به ۲۴٪ افزایش یافته است. معمولاً "اصلی ترین داروهای مورد مصرف

جدول ۲- درصد مصرف جهانی داروها بر اساس گروه درمانی (سالهای ۷۵-۸۰-۸۳-۸۴-۸۵)

طبقه بندی داروها	۱۹۷۵	۱۹۸۰	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۵
داروهای قلبی عروقی	۱۴	۱۶/۱	۱۶/۸	۱۷/۳	۱۸/۱
داروهای ضد بیماریهای عفونی	۱۷/۶	۱۸	۱۷/۶	۱۷/۶	۱۷/۱
داروهای گوارشی و داخلی	۱۵/۹	۱۴/۶	۱۴/۵	۱۴/۵	۱۴/۶
آنتی بیوتیکها	۱۵	۱۳/۶	۱۳/۵	۱۳/۲	۱۲/۹
داروهای تنفسی	۸/۵	۷/۸	۷/۱	۶/۹	۷/۱
داروهای سیستم اعصاب مرکزی	۸/۳	۷/۷	۷/۱	۷/۱	۶/۹
داروهای تغذیه ای	۶/۷	۷/۳	۷/۷	۷/۶	۷/۶
سایر داروها	۱۴	۱۴/۹	۱۵/۷	۱۵/۸	۱۵/۷

غالب سالها میزان سهم گروههای درمانی تحت تأثیر کمبودهای بازار تغییرات جزئی داشته است. در پایان آذر ماه کل فروش دوازده ماهه دارو (سه ماه زمستان ۹۶۷+۹ ماهه ۶۸) از نظر ارزش

حدول ۳- درصد مصرف داروها براساس گروههای درمانی در مناطق مختلف دنیا (۱۹۸۳ و ۱۹۸۵)

طبقه‌بندی درمانی داروها	آمریکا		اروپا		ژاپن		سایر کشورهای دس	
	۱۹۸۳	۱۹۸۵	۱۹۸۳	۱۹۸۵	۱۹۸۳	۱۹۸۵	۱۹۸۳	۱۹۸۵
داروهای قلبی و عروقی	۱۹/۱	۲۰/۸	۲۲/۹	۲۴/۳	۱۲/۲	۱۳/۶	۱۲/۹	۱۳/۵
داروهای ضد بیماریهای عفونی	۱۵/۱	۱۵	۱۶/۱	۱۳/۸	۲۳/۸	۲۱/۲	۱۷/۸	۱۹/۲
داروهای گوارشی و داخلی	۱۷/۴	۱۷	۱۱/۶	۱۱/۹	۱۳/۱	۱۳/۱	۱۵/۷	۱۵/۸
آنتی‌بیوتیکها	۱۱/۹	۱۱/۵	۱۳	۱۳/۵	۹/۵	۸/۶	۱۶/۱	۱۴/۶
داروهای تنفسی	۴/۳	۴	۷/۶	۷/۹	۳/۲	۴/۶	۹/۴	۹/۱
داروهای سیستم اعصاب مرکزی	۹/۹	۱۰/۴	۹	۸/۴	۱۰/۳	۱۰/۳	۳/۲	۲/۷
داروهای تغذیه‌ای	۷/۶	۶/۸	۹/۱	۸/۹	۱۲/۴	۱۳/۵	۵	۵
سایر داروها	۱۴/۷	۱۴/۵	۱۰/۷	۱۱/۳	۱۵/۵	۱۵/۱	۱۹/۹	۲۰/۱

حدول ۴- فروش دارو برحسب گروه درمانی طی دوره یکساله برحسب قیمت مصرف‌کننده (سه ماه زمستان ۹۶۷+ فروش ۹ ماهه ۶۸)

ردیف	نام گروه درمانی	فروش سالانه میلیون ریال	درصد	درصد رشد نسبت به دوره مشابه
	فروش کل بازار داروئی ایران	۱۱۳/۶۰۴	۱۰۰	۱۴/۳
۱	داروهای ضد بیماریهای عفونی	۳۵/۵۳۳	۳۱/۳۰	۱۰/۷
۲	داروهای بیماریهای اعصاب	۱۶/۰۲۶	۱۴/۱	۱۵/۵
۳	" " تغذیه‌ای	۱۳/۷۸۳	۱۲/۱	۳۷
۴	" " گوارشی	۱۲/۲۷۳	۱۰/۸	۱۷/۳
۵	" " تنفسی	۱۱/۳۸۰	۱۰	۳۶
۶	" " موضعی	۹/۴۴۲	۸/۳	۶/۵
۷	" " هورمونی	۵/۵۷۵	۴/۹	-۱۱/۸
۸	" " قلبی عروقی	۳/۷۳۸	۳/۳	۲۲/۳
۹	" " متعرقه	۱/۸۰۷	۱/۶	۳۲/۶
۱۰	" " متعادل‌کننده خون	۱/۳۶۷	۱/۲	-۲۵/۲
۱۱	" " بیولوژیک	۱/۰۷۹	۱	-۳۰/۲
۱۲	سایر داروها	۶۳۷	۰/۶	۴/۱
۱۳	داروهای سرطانسی	۵۶۵	۰/۵	۱۹/۵
۱۴	داروهای با حجم زیاد (بالکها)	۳۹۵	۰/۳	۱۰/۷

سیستم اعصاب مرکزی ۱/۱۴٪، داروهای تغذیه‌ای ۱/۲۱٪، گوارشی ۸/۱۰٪ و تنفسی ۱۰٪ مصرف را تشکیل می‌دهند. لذا بطور متوسط یک سوم داروهای مصرفی کشور به آنتی-بیوتیکها و سایر داروهای ضدبیماریهای عفونی اختصاص پیدا میکند. در این گروه درمانی،

امر قیمت پائین این گروه داروئی در کشور است. در این گروه از داروها بترتیب (از نظر عددی) سهم داروهای آنالژژیک و ضد التهابهای غیر استروئیدی دو سوم و سهم داروهای سایکوتیک و . . . . . یک سوم میباشد، که بدون استثناء هر دو گروه بطور بی‌رویه مورد

جدول ۵- فروش دارو بر حسب گروه درمانی طی دوره یکساله واحد (سه ماهه زمستان ۶۷+ فروش ۹ ماهه ۶۸)

ردیف	گروه درمانی	فروش عددی میلیون واحد	درصد	درصد رشد نسبت به دوره مشابه
	فروش کل بازار داروئی ایران	۱۰/۸۷۳	۱۰۰	۱۰/۹
۱	داروهای ضد بیماریهای عفونی	۱/۸۲۲	۱۶/۸	۱۹/۷
۲	بیماریهای اعصاب	۳/۹۶۳	۳۶/۴	۷/۷
۳	" تغذیه‌ای	۸۴۹	۷/۸	۱/۶
۴	" گوارشی	۱/۳۹۵	۱۲/۸	۳/۸
۵	" تنفسی	۱/۰۲۳	۹/۴	۲۷/۵
۶	" موضعی	۱۰۷	۱	-۰/۳
۷	" هورمونی	۵۶۱	۵/۲	۱۶/۹
۸	" قلبی عروقی	۷۹۰	۷/۳	۲۵
۹	" منقره	۳۵	۰/۳	۲۲/۲
۱۰	" متعادل کننده خون	۱۸۰	۱/۷	-۲/۵
۱۱	" بیولوژیک	۶	۰/۱	-۳۳
۱۲	سایر داروها	۱۳۶	۱/۳	-۲۱/۹
۱۳	داروهای سرطانسی	۴	۰	۱/۲
۱۴	داروهای با حجم زیاد (بالکها)	۱	۰	-۲۴/۹

سهم آنتی‌بیوتیکها ۸۵ درصد و سایر داروهای ضد بیماریهای عفونی شامل داروهای ضد سل، ضد مالاریا، ضد آمیب و ضد عفونت ادراری جمعا ۱۵ درصد میباشد. از بین آنتی‌بیوتیکها، فقط اشکال مختلف آمپی‌سیلین و آموکسی-سیلین، سالیانیه حدود ۱۵ میلیارد ریال مصرف میشود که باندازه سهم کل داروهای ضد بیماریهای عفونی در اروپا و آمریکا است. مصرف داروهای سیستم اعصاب مرکزی در ایران، از نظر ارزش ریالی در جایگاه دوم و از نظر عددی (۳۶/۴ درصد) در ردیف اول قرار داشته که علت این

مصرف قرار میگیرند. با توجه به آمار فوق چنانچه جمعیت ایران را ۵۳ میلیون در نظر بگیریم، مبیایستی هر ایرانی سالیانیه ۷۵ عدد قرص مسکن و یا آرامبخش مصرف نماید.

مآخذ:

۱- آمارنامه داروئی ایران کوارتر سوم سال ۱۳۶۸ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

2-The world drug situation world health organization Geneva 1988.

